

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПРАВОВОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО
БУДІВНИЦТВА ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

за матеріалами III-ї науково-практичної конференції

(м. Харків, 16 липня 2024 року)

**ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА:
МІЖНАРОДНИЙ І НАЦІОНАЛЬНИЙ РІВЕНЬ**

Електронне наукове видання

Харків

2024

Рекомендовано до публікації Вченою радою Науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку Національної академії правових наук України (протокол № 6 від 24 липня 2024 р.)

Рекомендовано до публікації Вченою радою Науково-дослідного інституту державного будівництва та місцевого самоврядування Національної академії правових наук України (протокол № 8 від 24 липня 2024 р.)

Редакційна колегія:

С. В. Глібка – канд. юрид. наук, доцент, директор НДІ ПЗІР НАПрН України;

І. В. Яковюк – док. юрид. наук, проф., професор кафедри права Європейського Союзу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

А. М. Любчич – канд. юрид. наук, старший дослідник, учений секретар НДІ ПЗІР НАПрН України.

Рецензенти:

Д. А. Кобильник – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри податкового права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Є. О. Малишко – кандидат економічних наук, доцент, заступник декана факультету фінансів та обліку Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця.

Економічна безпека: міжнародний і національний рівень: збірник наукових праць НДІ ПЗІР НАПрН України за матеріалами III-ї науково-практичної конференції (м. Харків, 16 липня 2024 року) / за ред. С.В. Глібка, А.М. Любчич. – Харків: НДІ ПЗІР НАПрН України, 2024. – 145 с. – Електронне наукове видання. – https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2024/07/conf_16.07.2024.pdf

ISBN 978-617-7806-50-8

У збірнику наукових праць представлені тези доповідей науковців, що взяли участь у III-й науково-практичній конференції «Економічна безпека: міжнародний і національний рівень». Захід був проведений Науково-дослідним інститутом правового забезпечення інноваційного розвитку Національної академії правових наук України, Науково-дослідним інститутом державного будівництва та місцевого самоврядування Національної академії правових наук України та кафедрою права Європейського Союзу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого в м. Харкові 16 липня 2024 року з метою обміну практичними і теоретичними напрацюваннями й підготовки рекомендацій щодо розв'язання актуальних проблем правового забезпечення економічної безпеки в Україні. Збірник наукових праць виданий в рамках фундаментального наукового дослідження «Правові механізми нової науково-дослідницької інфраструктури» РК № 0121U11376. Збірник наукових праць є продовжуваним науковим виданням, яке буде корисним науковцям, аспірантам, студентам і практикам, хто цікавиться питаннями правового забезпечення економічної безпеки в Україні.

ЗМІСТ

Тези та доповіді за матеріалами III-ї науково-практичної конференції «Економічна безпека: міжнародний і національний рівень»

Внукова Наталія Миколаївна

Євроінтеграційні впливи на безпекові питання інноваційного процесу 5

Ivan Vasilyevich Yakoviyk

Environmental protection in the context of armed conflicts.....12

Любчич Анна Миколаївна

Законодавче регулювання питань дослідницької інфраструктури та підтримки
молодих вчених.....17

Єфремова Катерина Вікторівна, Корсун Євген Сергійович

Трансформація банківської системи України в умовах євроінтеграції 23

Розгон Ольга Володимирівна

Сприяння розвитку малого і середнього бізнесу, трансферу і комерціалізації
технологій через співпрацю з національним консорціумом EEN-UKRAINE30

Кохан Вероніка Павлівна

Правове забезпечення повернення ветеранів війни до цивільного життя: роль
трудового права.....39

Грабинський Михайло Ігорович, Грушко Мальвіна Валеріївна

Роль міжнародної фінансової підтримки у забезпеченні економічної безпеки
України під час російсько-української війни 44

Гарашук Ілона Володимирівна

Децентралізація та регіональна політика України в умовах війни 49

Гурак Любов Василівна

Державна підтримка ветеранів у сфері професійної адаптації та підприємництва
.....56

Лукань Марія Олександрівна

Правові науково-дослідницькі інфраструктури: зарубіжний досвід провідних

Внукова Наталія Миколаївна

*доктор економічних наук, провідний науковий співробітник
НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрНУ,
професор кафедри митної справи і фінансових послуг
ХНЕУ імені Семена Кузнеця,
ORCID: 0000-0002-1354-4838*

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ВПЛИВИ НА БЕЗПЕКОВІ ПИТАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

Дослідження присвячено основним засадам визначення євроінтеграційних впливів на безпекові питання інноваційного процесу. Розглянуто підходи ЄК до нових ініціатив сприяння розвитку науково-інноваційної співпраці ЄС з Україною. Проаналізовані підходи ЄК мають вплив на безпекові питання і пов'язані із промисловою політикою. Останні тенденції з розвитку безпекової індустрії зумовлені змінами в пріоритетах щодо випуску пристроїв і формування нової промислової політики ЄС. Використання синергії між технологіями безпеки та захисту цивільного та оборонного сектора є актуалізованими для вивчення досвіду ЄС Україною під час воєнного стану.

Ключові слова: безпека, інновації, промислова політика, ЄС.

Vnukova Nataliya

*Doctor of Economics (2nd PhD), Leading researcher of Scientific and Research
Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of NALS of
Ukraine, Professor of the Department of customs affairs and financial services Simon
Kuznets Kharkiv National University of Economics
ORCID: 0000-0002-1354-4838*

EUROPEAN INTEGRATION IMPACTS ON SECURITY ISSUES OF THE INNOVATION PROCESS

The study is devoted to the basic principles of determining the impact of European integration on security issues of the innovation process. The approaches of the EC to new initiatives to promote

the development of scientific and innovative cooperation between the EU and Ukraine were considered. The analyzed EC approaches have an impact on security issues and are related to industrial policy. The latest trends in the development of the security industry are due to changes in priorities regarding the release of devices and the formation of a new industrial policy of the EU. The use of synergies between security and defense technologies of the civil and defense sectors is relevant to the study of the EU experience of Ukraine during martial law.

Key words: security, innovation, industrial policy, EU.

Актуальність. У Стратегії національної безпеки України для гарантування достатку й безпеки громадян (п.53) потрібні ресурси, які при залученні та ефективному використанні зовнішніх джерел можуть забезпечити сталі і динамічне економічне зростання. Для цього необхідно: створити сприятливі, зокрема фінансові умови, для розвитку науки, забезпечити розбудову науково-дослідницької інфраструктури, а також ефективну взаємодію вчених із державним і приватним сектором, стимулювати інновації та запроваджувати новітні технології, зокрема у сферах безпеки та оборони, промисловості, енергетиці, машинобудуванні, будівництві та інфраструктурі, інформаційній та телекомунікаційній сферах [1]. У попередньому дослідженні автора встановлено, що має місце євроінтеграційний вплив інноваційного розвитку Індустрії 4.0 на економічну безпеку суб'єктів господарювання, що потрібно враховати при розробці програм повоєнної економіки [2].

Виклад результатів. 20 грудня 2023 року ЄК запустила три нові ініціативи, які сприяють розвитку науково-інноваційної співпраці ЄС з Україною: новий офіс Horizon Europe у Києві, нова діяльність Європейської ради з інновацій (ЄРІ) для підтримки української глибокотехнологічної спільноти та новий Центр спільноти Європейського інституту інновацій і технологій (ЄІТ) [3]. Європейська рада інновацій надала звіт про вплив 2023 року на прискорення Deep Tech в Європі. У цьому звіті представлено огляд результатів роботи інноваторів, які фінансуються Європейською радою з інновацій (ЄРІ), програмою Європейського Союзу на 10 мільярдів євро для виявлення, підтримки та розширення масштабів проривних технологій і глибокотехнологічних стартапів. Він зосереджений на напрямі

Horizon Europe, що включає понад 500 стартапів, 275 передових дослідницьких проектів і 140 проектів комерціалізації досліджень. Він також оцінює довгостроковий вплив фонду, який включає проекти та компанії, що фінансуються в рамках пілотної фази (з 2018 по 2020 рік), і попередник SME Instrument Phase 2 і проекти Future and Emerging Technology (з 2014 року). Нововведенням є напрям підтримки глибоких технологічних інновацій із критично важливими технологіями, такими як сучасні матеріали, штучний інтелект і біотехнології [4]. Для визначення напрямів стимулювання інновацій важливим є ознайомлення з питаннями правового регулювання забезпечення безпеки в ЄС. Сучасні загрози безпеці розвиваються швидко, складно і часто мають транскордонний характер [5], тому політика кластеризації єврорегіонів спрямована на підвищення транскордонної безпеки [6]. З такими загрозами можна боротися лише шляхом колективної відповіді між країнами ЄС у рамках ефективного Союзу безпеки в Європі.

Численні дослідження показують, що ринок безпеки в ЄС, а також у всьому світі продовжуватиме зростати, що перевищує середнє зростання ВВП [7]. Європейська Комісія (ЄК) зробила індустрію безпеки однією з важливих частин флагманської ініціативи ЄС 2020 «Інтегрована промислова політика в епоху глобалізації, у центрі якої — конкурентоспроможність і стійкість» [8]. Галузеві прогнози передбачають, що частка ринку компаній ЄС у секторі безпеки буде зменшуватися, якщо не будуть запроваджені інновації, які мають підвищити конкурентоспроможність Індустрії безпеки ЄС. Провідні ринкові компанії США все ще залишаються технологічними лідерами, вони також отримують вигоду від узгодженої правової бази та міцного внутрішнього ринку [7].

Країни Азії все швидше впроваджують інновації, усуваючи технологічний розрив, який відділяє їх від компаній ЄС, що вплине на те, що компанії ЄС без інноваційних перетворень зіткнуться з жорсткою конкуренцією, яку важко буде подолати з огляду на не вигідну вартість виробництва в ЄС. Отже, головною метою ЄК є створення високофункціонального внутрішнього європейського ринку інновацій безпеки. Між тим відзначається, що ЄК знаходиться у пошуку

узгодженого загальноєвропейського підходу, який би зробив індустрію безпеки ЄС більш конкурентоспроможною та інноваційною [7]. Тому наступні дії будуть стосуватися відповідно до тиску глобальної конкуренції розвитку технологій безпеки, які зосереджуються не на послугах, а на пристроях безпеки, що вимагає значної уваги до промислової політики у цій сфері.

Промислова політика ЄС має на меті зробити європейську промисловість більш конкурентоспроможною, щоб вона могла зберегти свою роль рушійної сили сталого зростання та зайнятості в Європі [8]. Вона має наскрізний характер і спрямована на забезпечення рамок умов, сприятливих для промислової конкурентоспроможності. Вона інтегрована у низку інших політик ЄС, зокрема, досліджень та інновацій, що свідчить дотично про вплив на безпекові питання.

Під гаслом від стратегії «Європа 2020» до Нової промислової стратегії з'явилися нові ініціативи, зокрема, «Інноваційний союз»; «Цифровий порядок денний для Європи»; «Інтегрована промислова політика в епоху глобалізації» та ін. У травні 2021 року ЄК оновила Європейську промислову стратегію, зосередившись на стійкості єдиного ринку ЄС, визначенні ключових стратегічних сфер і підтримці малих і середніх підприємств (МСП) і стартапів, а також щодо прискорення зеленого та цифрового переходу [8].

Стратегічні питання космосу одержали своє втілення 2023 року у Спільному повідомленні щодо космічної стратегії ЄС для безпеки та оборони, яка дозволить ЄС захистити свої космічні активи, інтереси у цій сфері, стримувати ворожу діяльність у космосі та зміцнювати свою стратегічну позицію та автономію [8]. Отже, це є демонстрацією глибокої пов'язаності промислової політики і безпеки. Основні проблеми, з якими стикається індустрія безпеки ЄС: фрагментація ринку безпеки ЄС; розрив між дослідженнями і ринком; відмінне сприйняття суспільством нових продуктів і інновацій є загальною проблемою для різних промислових секторів.

Напрямом дій є використання синергії між технологіями безпеки та захисту. Ринок цивільної безпеки та оборонний ринки є фрагментованими, це пов'язано з різними вимогами і стандартами. Отже ведуться пошуки цієї синергії

з Європейським оборонним агентством (EDA) через Європейську рамкову співпрацю [7]. ЄК має намір це здійснити через розширення співпраці в рамках Horizon 2020, вона вважає, що розробка «гібридних стандартів», тобто стандартів, які застосовуються як до технологій цивільної безпеки, так і до оборонних технологій, повинна активно розвиватися в сферах, де технології однакові, а сфери застосування дуже схожі. Такий підхід є інноваційним. Виконана оцінка рівня зацікавленості темами безпеки і інновацій за останні 5 років з використання пошукового ресурсу Google Trends [9] показала, що зацікавленість зростає, особливо щодо безпеки в останні два роки під час воєнного стану, але тема інновацій має достатньо низький рівень пошуку, серед регіонів-лідерів двох тем є Рівненська та Житомирська області.

Висновки. Розглянуті підходи ЄК безумовно мають вплив на безпекові питання інноваційного процесу. Останні тенденції з розвитку безпекової індустрії пов'язані із змінами в пріоритетах щодо випуску пристроїв і формування нової промислової політики ЄС. Використання синергії між технологіями безпеки та захисту цивільного та оборонного сектора є актуалізованими для вивчення досвіду ЄС Україною під час воєнного стану.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року "Про Стратегію національної безпеки України": Указ Президента № 392/2020 від 14 вересня 2020 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>

2. Внукова Н. М. Євроінтеграційний вплив інноваційного розвитку Індустрії 4.0 на безпеку суб'єктів господарювання у повоєнній економіці *Економічна безпека: міжнародний і національний рівень* : зб. наук. пр. за матеріалами II-ї науково-практичної конференції, 21 квітня 2023 року. Харків: НДІ ПЗІР НАПрН України, 2023. С. 5-12. URL: <https://openarchive.nure.ua/server/api/core/bitstreams/e19c4199-3a37-400c-b0fd-f4b8dc1192c6/content>

3. Європейська Комісія запустила три ініціативи на підтримку українських науковців та інноваторів URL: <https://eufordigital.eu/uk/european-commission-launches-three-initiatives-supporting-ukrainian-researchers-and-innovators/>

4. European Innovation Council URL:https://eic.ec.europa.eu/index_en

5. Innovation and security research URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/internal-security/innovation-and-security-research_en

6. Внукова Н. М. Стратегія формування фінансового кластера у транскордонному розвитку євро регіону *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України: Кластери та конкурентоспроможність прикордонних регіонів: Збірн. наук, праць. Вип. 3. / НАН України. Ін-т регіональних досліджень. Львів, 2008. С. 141 - 158.*

7. Security Industrial Policy - Action Plan for an innovative and competitive Security Industry URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A52012DC0417>

8. General principles of EU industrial policy Fact Sheets on the European Union URL: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/61/general-principles-of-eu-industrial-policy>

9. Як користуватися сервісом Google Trends? URL: <https://adwservice.com.ua/uk/yak-korystuvatysya-servisom-google-trends>

REFERENCES

1. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 14 veresnia 2020 roku "Pro Stratehiiu natsionalnoi bezpeky Ukrainy": Ukaz Prezydenta № 392/2020 vid 14 veresnia 2020 roku URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text> [in Ukrainian]

2. Vnukova N. M. Yevrointehratsiinyi vplyv innovatsiinoho rozvytku Industrii 4.0 na bezpeku subiektiv hospodariuvannia u povoiennii ekonomitsi Ekonomichna bezpeka: mizhnarodnyi i natsionalnyi riven : zb. nauk. pr. za materialamy II-yi naukovo-praktychnoi konferentsii, 21 kvitnia 2023 roku. Kharkiv: NDI PZIR NAPrN Ukrainy, 2023. S. 5-12. URL: <https://openarchive.nure.ua/server/api/core/bitstreams/e19c4199-3a37-400c-b0fd-f4b8dc1192c6/content> [in Ukrainian]

3. Ievropeiska Komisiia zapustyla try initsiatyvy na pidtrymku ukrainskykh naukovtsiv ta innovatoriv URL: <https://eufordigital.eu/uk/european-commission-launches-three-initiatives-supporting-ukrainian-researchers-and-innovators/> [in Ukrainian]
4. European Innovation Council URL: https://eic.ec.europa.eu/index_en [in English]
5. Innovation and security research URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/internal-security/innovation-and-security-research_en [in English]
6. Vnukova H. M. Stratehiia formuvannia finansovoho klastera u transkordonnomu rozvytku yevrorehionu Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy: Klasteri ta konkurentospromozhnist prykordonnykh rehioniv: Zbirn. nauk, prats. Vyp. 3. / NAN Ukrainy. In-t rehionalnykh doslidzhen. Lviv, 2008. S. 141 - 158. [in Ukrainian]
7. Security Industrial Policy - Action Plan for an innovative and competitive Security Industry URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A52012DC0417> [in English]
8. General principles of EU industrial policy Fact Sheets on the European Union URL: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/61/general-principles-of-eu-industrial-policy> [in English]
9. Iak korystuvatysia servisom Google Trends? URL: <https://adwservice.com.ua/uk/yak-korystuvatysya-servisom-google-trends> [in Ukrainian]

ЕЛЕКТРОННЕ НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА:
МІЖНАРОДНИЙ І НАЦІОНАЛЬНИЙ РІВЕНЬ**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ НДІ ПЗІР НАПрН УКРАЇНИ

за матеріалами III-ї науково-практичної
конференції (м. Харків, 16 липня 2024 року)

ISBN 978-617-7806-50-8

Адреса редакційної колегії:
НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України
61002, Харків, вул. Чернишевська, 80
Тел.: (057) 700-06-64
E-mail: ndipzir@gmail.com
Сайт: ndipzir.org.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції – серія ДК № 4814 від 17.12.2014 р.